„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
за по године . . . . . 7 ф. — н.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
за годину 35 дин. на пола године 17½ дин. на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте сваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 194. У Новом Саду у петак 13. (25.) децембра 1885. ГОДИНА XX.

ПРИМИРИЈЕ.

. . . „Закључили смо . . .“

У условима српско-бугарског примирја налазе се горње речи: „Закључили смо“... Па ко је закључио? Да ли су закључиле ратујуће стране, Србија и Бугарска? Не! Него су закључили заступници европских велесила, а Србија и Бугарска покоравају се.

Ето, и то је худа и жалосна посљедица овог несретног рата. Браћа се завадише, па бар да су имала толико свести и увиђавности да сами закључе примирје, кад је већ дотле дошло. Него су пустили и допустили да се Европа умеша у њихове ствари, допустили су, да им она утврђује и закључује шта ће и како ће бити.

Ми немамо довољно речи, да нацртамо ону голему опасност, која може да задеси Србију и Бугарску усљед такве кратковидости њихових државника. Знају ли оне, шта значи то, пустити друге да им суде, па још позивати те друге, да се лате таквог посла? Где би још паметан човек позивао другога, да му он удешава по кући. Или зар то не значи: „Ја сам неспособан, да то учиним сам.“

Овом се приликом одиста доказало, да су данашња Србија и Бугарска неспособне, да свршавају саме иоле заплетеније државне послове; овом се приликом доказало, да им је нужна туђинска помоћ. А то је баш оно, што доказују непријатељи балканских држава, то је баш оно, што су до данас тврдили они, који су хтели по Балкану да уређују и господаре. А Србија и Бугарска у место да помисле на будућност, уместо да одбију туђе мешање и туторство, оне су то тутоство изазвале.

Гроф Кевенхилер отишао је пре три недеље у бугарски стан и рече: „Ми ћемо се умешати ако се не зауставите.“ Српска се влада захвалила аустријском посланику на његовом заузимању. А шта ће бити онда — ако Србија н. пр. упадне у Стару Србију, а пред њом стане аустријски посланик и каже: „натраг иначе ћеш наићи на аустро-угарску војску.“ Опасно је, веома је опасно не опирати се таквом мешању, и уступити другима право, да у наше име закључују.

Оне речи; „закључили смо“. која се налазе у српско бугарском примирију, м односе на европске велесиле веома су несретне, не само по Србију, но по балканске народе у опште.

Да кажемо две три о томе: „Шта је војничка међународна комисија закључила?“ Пре свега признала је да је Бугарска победилац. Осим тога је закључила, да Србија прво напусти бугарско земљиште, а тек онда да изађе Бугарска из Србије. Примирије траје до 1. марта и то по новом календару, који календар није ни српски ни бугарски.

Србија и Бугарска наименоваће заступнике, који ће преговарати о миру. Ми не знамо хоћел доћи до тог мира, али знамо то, да би обнова рата између Србије и Бугарске била без смисла, без пељи, а од убитачног уплива по обе стране. Србија не може ништа добити од Бугарске, а Бугарска ништа од Србије.

Ако дакле не буде нико од „силних стајао за леђима Србије ил Бугарске, те их потсрекива на обнову рата, онда ће се те две државе измирити. Ал ако се нађу туђи прсти да гуркају Србију ил Бугарску у даљи рат, како би се отуда изазвао европски покољ, онда је шта друго.

Ми дакле верујемо у могућност обнове рата између Србије и Бугарске, ал то само зато, што не верујемо у свест и увиђавност тамошњих власника. Јер иначе: да баш и дође до европског заплета, онда тек неби требао тај заплет да нађе Србију и Бугарску у два противна табора, јер су интереси балканских народа једни и исти.

Србија и Бугарска могу постојати у балканском савезу једна поред друге или ће пропасти. Обнова рата између Србије и Бугарске био би знак да те државе немају будућности, и да су продужиле копати себи гроб.

Признајемо да је ово примирије испало по Србију — унижавајуће. Но били каш ња српска победа опрала част српског оружја? Донекле би, то признајемо, али би то ставило на коцку целу будућност српску. Но има и други начин да се опере част српска. Тај начин би се постигао: с политичким покретом народа у Србији. Кад би народ оборио владу и управу која је заподела овај несретни рат, онда би он био чист од прекора, онда би он доказао оно што данас и онако сваки зна: да је тај рат вођен против воље народа. Српска част била би спашена: Бугари би изгубили и последњу сенку права да од обновљење Србије траже ма шта. И само између обновљење Србије и Бугарске може се постићи прави, искрени мир.

Не буде ли тако, онда мора пропасти српска част, и Србија ће изаћи посрамљена из ове борбе, или ће доћи до новог рата, који ће уништити и победиоца и побеђеног.

Ј. Т.

СТАЊЕ У БОСНИ.

Сарајево, 2. децембра.

Код нас овамо проноси се глас, да ће г. Калаји своје место као заједнички министар финанција напустити, и да ће за министра иностраних послова наименован бити. Ако се то догоди, то се ми Босанци из душе и срца радујемо, јер се и промени данашњег збиља несносног стања надамо. Пре свега морам вас уверити, да у ничем не прегоним нит оно пишем, што истина било не би, него ћу покушати да наше стање онако нацртам, како је оно у самој ствари.

Од како је Аустрија Босну посела, променуло се доста начина и система, али овако жалосно никад није било, како је то од времена од како г Калаји босанске послове води.

Још најмање рђава управа у Босни била је испочетка, кад је барон Хофман министром био, а од досадањих војничких управитеља био је херцог Виртембершки човек од енергије, доста праведан, вредан и беспристрастан, и ако је у неколико нагињао Турцима Најглавније је, што је чиновништво од њега зазирало и што је сваки чиновник добро мотрио, да се народ на њ не жали, јер је онога тренутка био избачен. После Виртемберга све је горе бивало, а данас горе него икада пре.

Кад је г. Калаји управу примио, опазило се веома „немило“ понашање против Срба, а неки чиновници су јавно причали, да је г. Калаји наредио и да жели, да се пре свега пошто по то Мухамеданци задовоље, да се то више чиновника Мухамеданаца прими и да се против Срба и православних на сваком кораку ради. Да се то лакше изврши, изјурени су скоро сви Срби чиновници из земље, а на њихово место постављени су понајвише занешењаци Пољаци или гдекоји Хрват, који се пре свега своје народности отказао и који се обвезао да ће и против Хрватства исто као и против Српства радити. Једно је овим Хрватима слободно остало а то је, што у прилог католицизма радити могу, а то је њихова најмилија радња и забава.

Од како је Калаји управу преузео, уништене су све симпатије српског живља за Аустрију и од онога времена датира се велики преобрат у српском животу.

Од времена г. Калаја уведена је у Босни система шпијонаже. Пре Калаја не добиваше ни један окружни или котарски предстојник никакве своте за шпионажу, а откако је г. Калаји столицу заузео, то добива млоги и премлоги шпијон знатну месечну плату.

Од времена г. Калаја наступило је гоњење православља и иступљења појединаца чиновника против православном свештенству, преметања и узапћења црковних утвари и црковних књига, које су у Русији печатане. О томе знао је митрополит Сава много причати, кад се из крајине са свога каноничног пута вратио.

Г. Калаји долазио је већ по трећи пут у Босну; али му се слободно рећи може: како је дошао онако је и отишао. За њега било је оно меродавно, што су му чиновници рапортирали. Он је у Босну дошао, да Босну види, а од тога користи никоме. Био је овде у Сарајеву, пак да дозна како и што Срби у Сарајеву мисле, употребио је фини начин и послужио се једним Србином, који је улогу примио, да Србе на танак лед наведе. Тај Србин био је г. Ђуро племенити Ђурковић. Срби Сарајлије повероваше г. Ђурковићу, одоше пред министра Калаја и изговорише му оно, што г. министар није чути желио. Ту је био и план за оснивање српског листа и скројен је програм какав су Срби хтели, но не нађе одобрења. После тога скована је и скројена „Просвјета“ на форму турског „Ватана.“ Правије да вам речем, све ћорава посла, да се свету очи замажу.

Кад је г. Калаји путовао, у млогим местима гоњен је и прогоњен народ, који је пошао да се министру жали, а ако се који и пожалио и министру жалбу или молбу предао, то је опет решавао дотични чиновник, који је требао да буде кажњен. Просто и кратко ником користи није било, што је г. Калаји у Босну долазио, шта више било је доста штете, јер се млоги неспособни чиновници осмелише јавно говорити: „Та ја сам ти Калаји, јер Калаји све одобрава што и како ја радим“ и од онога времена све је наопако пошло, док се у пропаст не обори.

Каже се: г. Калаји познаје исток. Верујем да он позна у неколико Босну, али само онако, како је сви остали конзули познају. За то је г. Калаји и завео конзулску систему и конзуле на управу позвао. Питам што познаје од управе г. барон Кучера? Он зна турски и већ кроз то мисли да је све мусулмане, који баш турски не знаду за себе задобио. Он ће Мухамеданца понудити да седне, пружиће му цигарету, понудиће му црну кафу, обећаће му што овај и не тражи, а Србина ће преко прага изјурити. То ми је управа? Мислићете да Мухамеданци за све то нешто маре! Они се смеју простој немачкој лаковерности и из душе и срца све што је

ЛИСТАК.

СРПСКИ БИРТАШ.

Слика из живота.

Морао сам неодложно у Беч ради својих послова, а зимње доба беше. Тада се није могло тако пријатно путовати као сада. Бонту нас још није био усрећио са железницом, те смо сиромаси свакојако морали злопатити, кад смо се у зимње доба кревули гдегод на далеки пут. Сад је да богме много лакше и пријатније. Сад се може човек певајући кренути из Београда, па преко железничког моста пут Будимпеште у Беч. За вратко време прејуриш толику просторију, а нити зебеш, нити се трцкаш. Ако си лак на спавању, можеш читав пут преспавати, а кад се из сна тргнеш, ти већ у Бечу. Но тако није пре неколико година било. Лети се на леђи до душе дуго путовало до Беча, али тек пријатно. Ко је имао новаца и ко је за весеље расположен био, за тога је такво путовање изгледало, као да је сео у какву кагану или гостиону, па пијући пива и вина подсмева се оној силној водурини што Дунавом тече. Али зими је то са свим друкчије било. Муком дођем до Панчева, па одатле колима читавих осам миља до Вршца. Ту тек седнем на железницу и одјурим даље у Беч.

Пошто зима беше, то нисам ни ја могао другим путем у Беч путовати, а држим, да ће ми читава Србија одобравати, кад речем, да би смо ми волели, да и данас још тим заходним путем путујемо, него што смо са Бонтуом учинили познанства и са Аустријом се тако јако опријатељили. Боље је да зебемо и да се трцкамо за кратко време у туђој земљи, него што се сад знојимо у својој рођеној земљи. Тада смо бар имали бунду, па смо се од зиме могли сачувати, али ево сад хоће да нам не само кошуљу скину, него да нам и кожу одеру. Но то су врло жалосне ствари, па с тога нећу о њима даље говорити, већ прелазим на оно, што управо и хоћу да саопштим штованим читаоцима.

Кренуо сам се дакле из Београда и преноћио у Панчеву, јер сам тамо доцне стигао, а да би могао даље колма путовати. Али сутра дан врло се рано кренем колима и пред мрак стигнем у Вршац Железнички влак се креће тек' после седам сати, а ја путем осећао да бог сачува. У таквим приликама прснашао сам, да је најбоље, кад се човек добро потврепи и подгреје пићем. Ако је назебао и запатио клицу какве болести, пићем је може утаманити, па да га ни бриге није. Можда ће се овом мом превентивном средству против назеба и болести многи смејати, нарочито медицински свет, али ја сам искусио, да су неки, који су самном заједно зими путовали или у опште мразу и назебу изложени били, добили врућицу, запаљење плућа и т. д. дочим мени никад ништа није фалило, што ја приписујем тој околности, што сам се увек после јаког назеба добро потврепљавао и подгрејавао пићем. У том погледу не разувери ме никакав медицински ауторитет, нит бог зна како научне медицинске компендије.

Из тог разлога рекао сам кочијашу, да тера до прве боље гостионе, јер сам био са свим непознат у вароши.

После неколико минута стадоше кола пред неку омалену кућу, а иста је била баш поред потока, који, као што сам могао видети, сред вароши тече, али тада је био са свим замрзнут.

„Ево овде можете добити штогод хоћете,“ рече ми кочијаш Банаћанин. „Има ту и ракије, и вина, и пива, а можете добити „кренвиршле.“ Можда има и што друго за јело, али тек пити можете царски. Ја увек ту свраћам на пиво.“

Исплатим кочијаша, дадем му бакшиша, па са својом торбом уђем у гостиону.

Ова беше доста тескобна и мрачна, али ако је само добро пиће, онда се те мане губе. Сео сам за сто и чекао сам неколико минута, хоће ли ко доћи, да ме запита, шта желим. Али нико не дође. У другој соби, која је у свези била са предгостионом, чуо сам, да се неко по неки пут закашље, но држао сам, да и то мора бити какав гост, те не долази, а морао је чути, кад сам на врата с улице унутра ушао. На послетку досади ми се чекање и ја почнем перорезом лупати о сто. На то се појави из друге собе повисок и сувоњав човек са плавим наочарима.

„Шта заповедате?“ запита ме тај човек.

„Имате ли тазе пива?“

„Тек што сам ударио славину,“ одговори ми он.

„Па молим једну чашу.“ Али он уместо да оде у келнерај, запали фењер са улице и лампе у гостиони, донесе преда ме свећу и запали је, па тек онда опра чашу у шафољу и наточи пива.

Једио сам се на такву спору послугу, али кад видех како се пиво таласа у чаши и кад опазих ону пену као скоруп, ја опростих спорост гостионичару и искапих чашу до последње капи. Само је још пена преостала. Наручих другу чашу.

„А имате ли што за вечеру?“ запитах гостионичара.

„Имам дивних свинских „карманадли.“ Чисто ми је жао, што не могу све сам да поједем, него морам и да продајем,“ одговори ми бирташ.

„Па добро,“ рекох ја. „Донесите ми једну „карманадлу.“

„Одмах,“ и он оде. Остао сам сам. Осим мене никог другог не беше у гостиони. Разгледао сам слике по соби, искапио сам и другу чашу, па почех лупати, да ми се трећа донесе. Добар стомак може пре вечере неколико чаша пива поднети, особито кад човек тако назебе, као што сам ја. После опет може се ударити у вино, те ће се тако уништити све клице болести, које је можда зима у мој организам унела. Но на моју лупу не дође нико и ако сам у другој соби онако исто кашљуцање чуо као мало пре. Почео сам ражљућен још јаче лупати. На то из авлије на стаклена врата уђе и у моју собу дође неки дечко од својих можда дванаест година.

„Шта желите?“ запита ме дечко.

„Донеси ми чашу пива. — А да ли др, жите ви овде какве новине?“ Запитах дечка-

аустријско мрзе. Нека г. Калаји израчуна, колико се већ досад Мухамеданаца одселило, и нек запита, зашто, крошто, и из кога узрока? Мухамеданцима чини се збиља све што је можно, они су више мање сви поседници, имају своју земљу, не плаћају „десетине“ као хришћани, пак им је тешко, не могу велике данке и друге неправде што им се чини подно ити и беже. А кад би могли Срби куда селити, ни десети остао не би.

То ће г Калају сигурно познато бити, ал он то неће да чује, него верује оно, што му његови верни чиновници јављају и представљају.

Г. Калаји говорио је на дугачко и на широко у делегацијама, али камо добре среће за Босну, да је онога и трећина истине. Барон Кучера отишао је пре, него што су делегације отворене у Беч, и како је г. Калају испричао, онако је г. Калаји говорио.

Нек г. Калаји или когод други, који је већи пријатељ Босни и босанском народу, по земљи, особито удаљеним крајевима прође, у сељачку колибицу завири, нека упита како се порез плаћа, како се „десетина“ пописује и наплаћује, пак ће тек јада и невоље чути. Дознаће колико се јадне сиротињске имовине будзашто за порез продало, и колико је народ оврхе и затезних камата платио? По рачуну г. Калаја, народ добровољно порезу плаћа, ту нема оврха и других насиља, јер се народ чува. Тако може г. Калаји и г. др. Клајићу у брк рећи, јер др. Клајић пита: Какве су школе за језуите; и да ли ће добри попови бити? Нами који у овој земљи живимо и све те невоље сносимо, сме и може г. Калаји исто то рећи, јер зна, да у овој земљи нико ни прословити не сме, него мора све бегенисати, што се ради. Неће ли тако, зна се што би било и како би се прошло.

Једно ћу веровати, да г. Калаји можда све и не зна како је у Босни, и он себи можда уображава да је све онако, како га његови чиновници уверавају и извештавају.

Вероваћу, да ни г. барон Кучера све не зна, а о Николићу нећу ни говорити, јер он ни сам не зна шта у Босни ради. Оваки састав чиновника какав је сад, неће никад ништа бољег створити. Међу садањим чиновницима какви су, никад ова земља процветати неће, него ће све већма пропадати. Наћи ћете можда десетог чиновника, који нешто важи, а врло мало, који икакву прошлост имају који су икада свога века и најмање место у каквој управи заузимали. Сви су ти људи дошли протекцијом, случајем или на који други начин Пољаке, без да се влада, или когод други за квалитет истих бринуо, звали су у земљу само да православни живаљ потоне; Хрвати који су још у Босни остали, то су људи, који би пре создати бити могли, него добри чиновници Исто су тако кукавни они Срби чиновници, који су још у Босни и остати хтели. Имате их из свију крајева. Један престојник зове се Радонић-Гувернаторовић, како он сам каже, има право на црногорски престол. Тај ништа не зна, нит је што учио, али како „дознаје“ што се у Херцеговини и у Црној Гори ради, то седи и добру плату бере. Има неколико Босанаца православних и Мухамеданаца чиновника, али да бог земљу и народ од тих људи сачува. Има их који пре ништа били нису, а сад су окружни предстојници

Да вам не дуљим лакрдију, тога вам чуда и покора у свету нема, што данас у Босни има. Дођите овамо у Сарајево и погледајте број чиновника, распитајте ко су и какви су, колико који плате узима. Отидите у канцеларије и промотрите што ти људи читав дан раде и какво им је занимање, пак ће те се само дивити и заплакати, „јадна Босно шта си дочекала?“ Све што стотине ових чиновника ради, то би, верујте ми, педесет ваљаних људи обављало и све би у бољем реду и поретку било. Само плате ових чиновника упропастиле би земљу.

И тако ми желимо и радоваћемо се, ако г. Калаји управу Босне напусти, јер смо онда уверени да ће онај, који управу Босне прими све ово оборити и на ново отпочети, јер све ово како је, баш ништа не вреди, а то нек и г. Калаји верује! (Дај боже, али мучна работа. Ур. „Заст.“)

Други пут писаћу вам о другим стварима и подробностима. **Босанац.**

После примирја.

Београд 11. нов.

Овде се очекује долазак краљев. За то се сва полиција узмувала. Но и ако је полиција толико пажљива, ипак се и она умори. Користећи се таквом приликом, ја вам по што год јављам из овог центра краљевине Србије. Но о чему пре да вам пишем. Новости има пуно, да их је све тешко изрећати. Нарочито је то тешко мени, који морам на све да пазим, сва четири ока да отворим, што вели народна пословица.

Никад нису у Србији били тежи и црњи дани но што су данас. Незадовољство народно само што није избило на површину у виду бујице, која ће однети народне противнике. Нису томе криве раније погрешке владине, већ и ове потоње, којих сила има. Напредњачка влада тера партајиза до краја, па куд пукло да пукло. Тако она сад заштићава оне, који су њене присталице. Поставља их за часнике ван бојних редова; док своје противнике шаље с пушком у руци у ланац! За њих нема милости нигде .... до у Бога. У свом листу трубе о једнодушности и слози свију пертија, које пре нису признавали ни да постоје у Србији, а овамо испод мукла извлаче се из борбе, коју су сами из обести повели. Зар то није гадно и одвратно? Је ли онда чудно што смо тако грозно насели с овим ратом!

У овој општој забуни, одбор овдашње општине, који се састоји из самих напредњака, сада лифераната чистих и овејаних, изабрао је депутацију, која ће краљу изјавити оданост Београђана. Ово су они исти људи, који су у време првог рата викали: „пропада се, шта стојите, на оружје да убијемо ове издајнике“, а сад ето шта раде. Но залуд се Београђани мешкоље. У народу се друкче мисли. Њима не диктира Београд као пре. Депутације овог рода доказују, да је напредњачкој политици зазвонило, као и оном, који ту политику брани и одржава.

Но и се ако напредњаци налазе у смртном ропцу они се још копрцају. Оберучке су се ухватили за краља, да их какав ветар не однесе. Мудре главе већ су склопиле план. Напредна странка издаваће још један политички лист, коме је циљ она коју је имао овај садањи године 1879. Но то је све узалуд. Нико им више не верује. Нови вођа Пироћанац, нема никог у народу за собом. Његово поштење видело се тад, кад је пристао да буде адвокат Лендер-банке, против своје отаџбине. Да, он је пристао да напада уговор који је као председник министарства створио за одбрану народних интереса! Кукавна земљо, кад такве патриоте имаш! Христић је створио касапницу народну, и извукао Гарашанина. Ево сад по други пут где спрема Пироћанац да га извлачи. Браћа се чувају.

Сад кад је примирје дошло питано је, шта ће бити са Пироћанима? Вама је познато ваљда, да се њих 4000 људи предало Бугарима у борби код Пирота. Војсковођа се надао, да ће она очајнички бранити своју кућу, на им је за команданта поставио њиног окруж. начелника. Но они нису хтели ни пушке избацити, већ су се одмах предали. Многи су дали потписе да се присаједине Бугарској. Овом поступку много је крива влада данашња. Најгори чиновници били су код њих. Они су их тако мучили и цедили, да су депутације долазиле не само влади но и краљу те се жалиле. Али од њихове молбе ништа не би. Сигурно је, да их је огорчење и победа бугарске војске нагнала на овај непатриотички корак. Само патриотичка влада умела би бити тактичка према њима у овој прилици. Али од ове владе, нема се шта мудро очекивати. Бојимо се да с њима не буде оно што је било с Арнаутима из топличког округа, који су после првог рата сви прогнани, а земља остала пуста. Да су којом срећом наши заузели Видин, онда би и видинлије исто то учинили што и Пироћани.

Ништа се не зна, да ли ће нам пролеће донети мир. Али свакојако се надамо, да с Бугарима неће бити рата. На што водити рат, кад нисмо своји господари. Нити можемо што добити нити изгубити. Европа нам диктира, а наш мудри државник и његов моћни заштитник клекли су на кол на, пружили капе велесилама да им што уделе. Таква несрећна политика неће никад уродити добрим плодом, што смо ево сад и по други пут искусили само не под овом династијом. **J.**

Српско-бугарско примирје.

Примирје између Србије и Бугарске закључено је 9 дец. у 5 сати у вече. Услови гласе: „Војничка међународна комисија извидила је положаје, које су заузеле оба војске после прекидања борбе, па узимајући у обзир те положаје, као и победе бугарског оружја закључила је:

I. Примирије до 1. марта (17. фебр.) 1886. год. у циљи да се направи мир. Ако се мир не закључи до 1. марта (17. фебр.) онда се примирје продужује. Ако која страна хоће после 1. марта (17. фебр.) да поквари примирје, мора то 10 дана раније унапред објавити.

II. Срби морају оставити Бугарску до 13. децембра, а Бугари Србију до 15. децембра Напуштено земљиште заузеће народна војска тек 5 дана доцније, а административне власти отпочеће рад још оног дана, кад се војске повуку са заузетог земљишта.

III. Основ границе обеју држава је неутрално земљиште, које ће постати, кад се обе војске повуку 3 километра од својих граница.

IV. Српски и бугарски повереници погодиће се о рањеницима и заробљеницима.

V. Повереници обеју држава, који ће преговарати о миру, наименоваће се одмах.

* * *

О закључењу примирја брзојављају Бугари из Пирота ово: Војничка међународна комисија саставила се под председништвом талијанског заступника пуковника Верута. Осим заступника европских сила, учествао је с решавајућим гласом и турски изасланик Шакир Паша. Са саветујућим гласом, дакле без права гласања, учествовали су у тим преговорима од стране Бугара капетани Јанов и Вимров а од стране Срба српски потпуковници Топаловић и Миловановић. Ма да су заступници велесила признали бугарске победе, опет је зато решење велесила произвело рђав утисак у бугарској војсци. Услов о напуштању земљишта, произвео је дугу расправу, пошто су Бугарски изасланици тражили, да се бугарске победе узму већма у обзир. Заступници Француске, Енглеске и Турске говорили су у прилог Бугара. Занимљиво је било и држање Шакир паше, из чега се видило, да Турска сад много блажије суди о Бугарима.

* * *

Бугарски кнез моли Русију за опроштење. Познато је, да је руски цар Александар зато избрисао бугарског кнеза из редова руске војске, што је овај увредио руске официре који су били у Бугарској. Сад је издао кнез Бугарски дневну наредбу у којој јавља војци да је закључен мир. Он се захваљује бугарским војницима на њиховој храбрости, а уједно **признаје да Бугарска мора своје ратне успехе заблагодарити цару руском Александру, који се непрестано бринуо о бугарској војсци као и руским официрима, који су научили младу бугарску војску дисциплини, јунаштву и патријотизму.** Бугарски кнез је овим најсвечаније опозвао ону увреду, коју је пре неколико месеци нанео руској војсци.

* * *

Јављају из Београда: „Пет стотина бугарских добровољаца упали су у врањски округ заузели село Јелашницу и попљачкаше је. Два српска батаљона нападоше пљачкаше, који се растурише у бегство. Том су приликом заробили Срби 150 Бугара. Са тим пљачкашима поступиће се по војеном закону. Српска војска посела је Јелашницу и сво земљиште до границе.

* * *

Јављају из Београда, да је у овом рату погинуло 810 српских војника заједно са официрима. — Какве су се вести до сад проносиле, дај боже да овај број није одвише мали.

* * *

У Бугарској има до 800 Црногораца. Бугарска влада позвала их је, да учествују у боју против Срба, што су Црногорци, разуме се, одбили. На то је бугарска влада наредила, да ти Црногорци оду из Бугарске. Црногорски посланик у Цариграду, г. Бакић обратио се на руског посланика Нелидова а овај је израдио, да Црногорци могу остати у Бугарској.

Политички преглед.

Корак ближе анексији Босне. Дознајемо из пештанских листова да ће од нове године у Босни сви чиновници судских и политичних власти потврђени бити за сталне. Упуство закона о овоме очекује се сваки дан у Сарајеву. — И из овога се даје увидети да наша монархија није напустила мисао о анексији Босне и Херцеговине.

Стање у Хрватској. Хрватски је сабор одгођен због божићних светаца, нема више саборских расправа, па ипак имамо да прибележимо неке вести, које нам расветљују стање у Хрватској. Посланици, који су се са бароном Живковићем оцепили од саборске већине раде на учвршћивању свога, како га они назваше „средишњег клуба“. Да се могу успешно борити против саб. већине покренули су нов лист на немачком језику „Agramer Tagblatt“,

---

кад ми је донео пиво, јер сам читањем хтео себи да прекратим време, док ми се не донесе вечера и док не буде време, да се кренем на железницу.

„Држимо „Заставу“ и „Пестер Журнал,“ одговори дечко.

„Па донеси ми „Заставу“!“ наручих му ја и потегох из чаше. Дечко оде, а одмах за тим чуо сам из друге собе овај дијалог:

„Тато! Овај човек тамо иште „Заставу“

„Кажи му, да ја сад читам „Заставу“, одговори крупан глас.

Лепа ствар! помислих ја. Дакле гост не може добити да чита лист, јер сад баш господин гостионичар чита. Занста, послуга је да не мож' боља бити.

„Тата каже, да он сад чита „Заставу“, него ево донео сам „Пестер Журнал“, рече ми дечко врло милим гласом.

„Нек ђаво носи и тебе и „Пестер Журнал“, него донеси ми још једну чашу пива,“ осеках се ја на дечка.

„Ја нисам крив, али тата кад почне читати „Заставу“ не пушта је из руку, док је до краја не испчита“, правдао се дечко, мећући пуну чашу на сто.

„Добро, добро! Него гледај, да ми се „карманадле“ што пре донесу, јер ја морам још на железницу.

„Одмах, господине“, и дечко оде.

Међу тим су почели и гости долазити: ко на врата из авлије, ко опет са улице. А мало за тим ето и тамбураша. Не потраја дуго, а они почеше свирати. Ја сам на мах заборавио на сву бирташеву неучтивост, те сам бога хвалио, што ме кочијаш упутио у ову гостиону. Са свим сам се откравио и раздрагао. Чак нисам замерио дечку ни то, што ми је вечеру донео после осме чаше пива, а на сат нисам ни гледао.

Весеље је полагано све на више скале скакало. Јасам уживао у свирци и певању, а посматрао сам и мог бирташа, који је сад вредно госте послуживао, а није више читао новине. И он се по неки пут потврепио, али за то је био свугде, где се требало нова пића донети, или платити. Међутим је и поноћ превалила, па су се многи гости разишли. Остали су само „бирани“. Весеље је текло да немож' лепше бити. Час су тамбураши свирали, час је весело друштво невало. Сви су се слегли у ону собу, где сам ја пре чуо кашљуцање и где је бирташ читао новине. И ја сам тамо отишао, те седосмо за сто у буџаку. За једним столом пак свирали су тамбураши, а за другим врло дугачким седило је повелико весело друштво. Бирташ није се могао наносити. До поноћи ишло је још којекако, јер му је помогала жена и син, али после поноћи одоше ови да спавају, те остаде он сам: Сиромах сав се уморио, али је за то ипак био врло добре воље и ја га после три сата уједаред видех, где је сео за тамбурашки сто, па им он рукама даје такт, а ови му свирају коло. Кад су тамбураши престали, узео је он тамбуру и почео је и свирати и повати ону старинску песму: „Осу се небо звездама.“ Више се са столице ни дигао није, него или је сам свирао, или су му тамбураши свирали, или је пак с њима разговарао и слушао, како пева друштво за оним дугачким столом. Бирташ више није марио за госте, већ је живео само за своје задовољство и свој ћеф.

Мени је у том нестало вина, па сам почео лупати, да ми се донесе, али заман моја лупа нико не дође да ми жељу изврши. Ужасно сам се био ражљутио и већ да ђипим и да на сву меру изгрдим бирташа, кад један од гостију приступи к мени и рече ми:

„Залуд лупате, господине. Сад више бирташ ником неће донети вина, нит сад тражи каква рачуна. Него узмите вашу литру, па хајдете са мном у келнерај. Ми се сад сами служимо.“

Паслушао сам га. јер нисам хтео, да оставим тако лепо друштво. У келнерају налили смо из великог зеленог бокала своје флаше, па пођосмо унутра.

„А како набавите вина, кад се испразни тај бокал?“ Запитах ја.

„Врло лако“, одговори он. „Одемо у подрум и напунимо бокал, па ето тако се крепимо, док не сустанемо.“

„Али ко плаћа и како може водити бирташ контролу?“ запитах ја даље зачуђено.

„А ко вас пита за то? Ко је поштен, тај ће платити, а ко изгуби или неће да зна за рачун, томе ни сам бирташ не замера у таквим приликама кад је он весео, што доста често бива. Кад је он весео, онда не мари, а платило му се ил не платило. Хоће да тера свој ћеф, па ето то вам је“, одговори ми нови друг и са пуном флашом оде свом столу, а међу тим су два три тамбураша са празним флашама прошли поред мене и отишли у келнерај, за тим се пак одмах вратили са пунима. Тако је трајало све док није свануло. Гости и тамбураши се развођоше, а никога нисам видео да плаћа, нит је бирташ што од кога трашио.

Ја сам са мојим кочијашем последњи изишао из гостионе. Бирташ је поред са свим исполивеног стола, поред пуне велике чаше и поред празних флаша и испреврћаних чаша седио, па је одушевљено свирао и певао: „Осу се небо звездама“. Ја сам испред њега на ето метнуо десетицу и рекао му: „Збогом“, а он само климну главом и свираше даље

Ја сам пак затим отишао управо на железницу, а кад сам ушао у купе и кад је по трећи пут зазвонило, те се железница кренула, мени је још у ушима зујало бирташево свирање на тамбури, па сам се уједно и сетио српске пословице: „Нит је Шваба за гајдаша, нит је Србин за бирташа.“ **Д. Ф.**

који ће служити као орган овоме клубу. — Смрћу Ивана Вончине упражњено место предстојника одјела за богоштовље и наставу попуниће се по свим изгледима скорим. Горњи листови донели су чак и име кандидата за то место, но загребачки званични листови дементирали су то, и веле да је вест о именовању Др. Спевца „преухитрена“, — „Неодвисна странка“ охрабрена победом при избору посланика у Загребу, кандидује у новском срезу бившег бана Ивана Мажуранића. Има изгледа да ће овај кандидат и победити.

Из далматинског сабора. У седници од 9. децембра саопштио је посланицима председник Војновић, смрт намесника Далмације Јовановића, те набрајајући његове заслуге, моли да сабор устајањем даде израза своме жаљењу; На ове речи устану сви посланици осим Срба Бакотића, Бјелановића, Гојковића Шимића и Стефановића. Клаић се придружује жељи председника, но захтева још. да се ова седница у знак саучешћа дигне. Срби Бакотић и Бјелановић не деле мишљење председниково о Јовановићу, с' тога нису за Клаићев предлог да се седница диже. — При гласању гласали су 27, посланика за Клаићев предлог, а 5 посланика Срба против.

Тонкиншко питање питање стоји на дневном реду Фрацуске коморе, 19. децембра отпочела је дебата, која је прилично оштра. Ова је дебата врло значајна и она неће само бити судбоносна по Тонкиншку експедицију, него и по Брисонов кабинет. Фрацуска би само својим интересима користила, кад би напустила Тонкинг.

ДОПИСИ.

У Шајкашкој 10. децембра. (Шајкашка за српске рањенике. — † Радован Стојилов. Разно.) Шајкашка, која је толико пута показала да је достојна свог лепога гласа, којег у овостраном Српству уживa, није могла ни сада, када се чују болни уздаси српских рањеника, ћутати. Наш народ из Шајкашке притекао је одма, да помогне са својим прилозима у новцу и стварима рањеницима. Госпођинце, као и свагда, почело ја и сада, и тиме је и остала места сбодрило на рад. На позив тамошњег врсног срп. нар. учитеља г. Мите Пејића склопио се одмах одбор, који је већ за неколико дана скупио 134 фор. новчаног прилога. А вредне Госпођинце ђеце Лукићеве, ђеца Катица Магарашевићева учитељица и П. Бабићева састаше се те уз припомоћ ђа Мирићке, Мирковићке и осталих радише више дана на чешљању шарпија и скупљању осталог нужног прибора. И овде се показао резултат, достојан Госпођинаца. До стотину пешкира, много кила шарпија и осталих ствари скупљено је и предано „Добротворној задрузи Српкиња Новосадкиња“, која је то послала већ рањеницима у Београд. Одма после тога скупили су родољуби у Мошориву 114 ф, у Вилову 43 ф. у Кељу 58 ф. Ђурђеву 57 ф. 76 н. Надаљу 20 ф. 20 н. а у Тителу 172 ф. 63 н., и два сандука ствари. Дакле као што се види досада из Шајкашке до 600 фор. што је за прилике у којима се сада Шајкашка налази доста. — Шајкаши, који су са своје свести и родољубља на далеко чувени, махом не одобравају овај рат међу браћом. Уверавамо вас, да у Шајкашкој нећете наћи човека — осим шачице „нашедобаша“ — који би се одушевљавао за овај рат, који је Србе у сваком погледу скупо стао. Но Шајкаши су знали да народ, да војска није крива, те су сматрали за своју најсветију дужност, да браћи својој буду на помоћи.

Наш народ худе је среће да му ладна смрт све оне синове и кћери пограби, који би му били од стварне користи. Ми Шајкаши имамо да убележимо у читуљу наших народњака и прерано умрлог Радована Стојилова. — Нема Шајкаша у наших 14 лепих села ко за ово име не би знао. Наш Радован био је човек врло ретког карактера, био је у сваком погледу скроман, те није тражио захфалности нити славе за заслуге, које је он имао по ово српско гнездо, по лепу српску Шајкашку. При изборима посланика за угарски и карловачки сабор развио је наш покојни Радован највећу акцију. Био је врло популаран, и човек од уплива, те је његова свака реч послушана од наших Шајкаша. Знао је покојни Радован шта је затвор, кундаци шајкашких сејмена, гоњење обесног солге Николића и претрпио сва чуда што се овде код нас догађају. Да су избори и све остало навек испадали у корист српске народне слободоумне странке, има се много захфалити енерђији покојног Радована. Покојник се родио у Доњем Ковиљу а умро је у својој 30 години 6. (18.) децембра у Чуругу. Српска народна слободноумна странка у Шајкашкој губи у њему једног од најзаузимљивијих чланова, а Шајкаши ће дуго осећати губитак Радована Стојилова. Рецимо и на овоме месту: „лака му црна земља!“

Од ситнијих вести немам да забележим сада ништа, осим да ће 1. јануара 1886 бити „Беседа“ Српског певачког друштва у Госпођинци.

Мрђен Срдановић.

Вести из места и са стране.

За српске рањенике. Јављају нам из Перлеза да су тамошње ђеце Љубица Стефановић, Љубица Николић и Јулка Натарош са г г. Ст. Натарош и Марком Петровићем скупиле 140 ф., а г. Ј. Паланачки подбележник 44 ф. за српске рањенике. Осим тога доста нужног прибора, који је са новцем заједно послан у Београд. Српска црквена општина приложила је 100 ф. Припослати списак саопштићемо што пре, а скупљачима и прилагачима у име рањеника искрено хвала! — У Загребу је била вечерња забава која је донела 377 ф. 65 н. чистог прихода. У Бос. Градишци скупио је „женски одбор“ (осим пре скупљених 667 ф.) још 75 ф. и силно платно, рубље и одело. У истом месту склопио се сталан одбор за целу Босну. — XI исказ „Србобрана“ показује у Јасеновцу, Лапцу, Бошњацима и у Костајници сакупљених 102 ф. 10 н. прилога. Јављају нам из Субатице да је од српске женске задруге и пев. друштва приређена вечерња забава донела 149 фор. чистог прихода. Списак прилагача донећемо.

Вршац за српске рањенике. „Добротворна задруга Српкиња Вршчанака“ није се задовољила само са већ скупљеном лепом свотом прилога, но приређује ево и концерте. Ми ову вољу вредних и свагда родољубивих Српкиња Вршчанака најсрдачније поздрављамо и надамо се, да у вољи и пожртвовању неће ни у будуће бити оскудице. Концерат приређују уз суделовање српског певачког друштва. Програм концерта, који ће данас 13. децембра бити, врло је одабран. Певачко ће друштво певати „Српски марш“, „Језерце“ и „Струнами“. — Рањенике од Змаја декламоваће гђца Мила Јовановић, осим тога свираће на гласовиру г. Барић и гђе Ротова и Хановица. После тога представљаће дилетантско друштво шаљиву игру „Пријатељи“.

Истрага против кикиндског поглаварства. Читамо у „Садашњости“: „Од неколико дана баве се у Кикинди три чиновника торонталске жупаније Ко их је послао и на што, не могосмо докучити. али је јавна тајна, да истражују нешто у кикиндској општинској благајни. Неки се надају, да ће се на темељу истраге ових изасланика једним већ реда учинити у руковању са кикиндским општинским имањем. Ми се томе баш ни најмање не надамо, што досадање држање начелника наше жупаније сведочи, да они у Кикинди неће реда, да су Кикинду и имање општине кикиндске баш на против низ воду пустили. И пре три године бавио се у Кикинди читав апарат торонталске жупаније, истраживао је више месеци дана, извукао је из општинске благајне неки 5000 фор., па је опет сретно отпутовао у Бечкерек, како је у Кикинду допутовао, па смо на то тако навикли, да држимо, да ће и сад тако бити. А тражити им баш не треба много, само треба да знају, да кикиндски предрачун за годину 1884. показује вишак прихода, а овамо кикиндска општина тражи данас већ 100.000 ф. зајма, да намири дугове, и то не све, него само један део општински дугова! То је тек довољан доказ, да је руковање са нашим општ. имањем тако злочесно, да злочесније не може бити, Међу тим нам дође глас из Бечкерека, да је извесно, да ће се кикиндски биров подићи од звања. Ми неверујемо у ту вест, што седам година јоште нису истекли и што имање кикиндске општине јоште није сасвим страћено. Кад буде имање сасвим страћено, тада ће се бировине у Кикинди свако ратосиљати и тада ће тек наступити време, да се управа наше општине преда људима у руке — који хоће реда, тада ће канда већ доцкан бити!“ —

Осуде у Хрватској. Када је прочитана пресуда загребачког кр. судбеног стола у ствари Старчевића и Гржанића, поднели су бранитељи осуђеника ништавну жалбу. Док се та жалба не реши и пресуда правоваљамом не постане, тражили су Старчевић и Гржанић, да се пусте на слободу. Суд им је то одбио и они седе и сада у затвору. — Због изборног говора осуђен је „праваш“ свештеник Ширмер на две године тамнице. Ширмер је апелирао, те је највиши суд у Хрватској касирао пресуду првостепеног суда, ал не сасвим. Ширмер је ипак осуђен на три месеца тамнице. — Ако овако успоће у Хрватској биће све тамнице препуне виђенијим члановима хрватскога народа, но и онда сумњамо, да ће извесна господа постићи што желе.

Економска школа у Госпићу. Загребачки листови доносе вест, да ће се у Госпићу отворити економска школа. Тамошња општина уступила је на ту циљ леп простор плодног земљишта четврт сата из Госпића, а влада ће се постарати за зидање зграде и плаћање стручних учитеља.

Колера се појадила по ново. У Млетцима па чак и Трсту било је неколико смртних случајева. Учињене су све нужне мере, да се колера спречи.

Варшавска социјалистичка парница довршена је. Оптужени 28 особа, чланова су социјалистичког друштва „Пролетаријата“, који су после дужег тока истраге осуђени. — Судац Бардовски, капетан Мери, даље Кушвицки, Осовски, Шмаус, и Пиетрушински осуђени су на смрт, 18 оптужених на 16 година а двојица на 10 и 8 год. рада у рудокопима у Сибирији.

Америчка изложба. У Лондону ће се отворити 1. маја америчка изложба. Биће изложене разне ствари из Америке и по свим изгледима биће изложба врло занимљива.

Несрећа у рудокопу. Брзојављају из Ахена, да је у неком оближњем рудокопу било експлозије. Том је приликом 17 радника тешко рањено, а 2 су остала мртва.

Гоњење хришћана у Кохинкини. Горњи листови доносе извештаје о грозном касапљењу и гоњењу хришћана у Кохинкини. По тим извештају искасапљено је 490 попови и калуђерица и 24.000 хришћана, 270 хришћанских општина стоје у развалинама. Овај број извађен је из извештаја, који стижу римском папи, те ће бити, да је мало — претеран.

Попис становника у Немачкој. У Немачкој је био почетком овог месеца попис становника. Целокупан исход пописа није још познат, али су већ избројали да у престолници немачкој у Берлину има 1,316.982 душе. Дакле после Лондона и Париза има Берлин сада највише житеља од свију европских вароши. Пре пет година имао је Берлин 1,112.230 становника а 1650 год. имао је 6.100 становника.

Народна просвета.

(Школа. — Књижевност. — Уметност. — Позориште.)

„Матица Српска.“

Састанак књижевног одељења 4. (16.) децем. 1885.

(Свршетак.)

Одбор за „Књиге за народ“ из задужбине Пере Коњевића издао је до сада три свеске, а издаће по свој прилици још једну за ову годину.

У I. свесци је: „Перо Коњевић, народни добротвор“, написао др. Илија Вучетић. У тој свесци штампан је и програм о издавању „Књига за народ“.

У II. је свесци: Буквица здравља“ за народ написао др. М. Јовановић-Батут.

У III је свесци: Буквица болести“ за народ написао др. М. Јовановић-Батут.

На оцену је добио одбор две приповетке, и то једну од Панте Поповића под насловом: „Не укради, или живио Чича-Јова и Радаја“, а другу од Милана Андрића под насловом: „Иш туђа!“

Одбор је рад, да у IV. свеску „Књига за народ“ уђе једна од тих приповедака, ако се пронађе, да заслужују, да се приме за народну библиотеку.

Владимир Красић захваљује се на избору за члана књижевног одељења и обећава, да ће по снази својој трудити, се да се одужи „Матици“ подпомагањем њезиних цели.

Др. Лаза Томановић захваљује се на избору за члана књижевног одељења и обећава, да ће гледати, да се покаже достојан члан „Матице српске“, те праве матице српској књизи и просвети.

Умировљени митрополит, Сава Косановић, захваљује се на почасти, што је изабран за члана књижевном одељењу и обећава, да ће — чим му прилике допусте — потпомагати „Матицу“, да она у свом књижевном и просветном раду што боље напредује.

Професор Мојо Медић, захваљује, што је изабран за члана књижевном одељењу и уверава, да ће настојати, да својим књижевним радом и иним заузимањем око напретка „Матице српске“, покаже, да је достојан указаног му одликовања.

Петар Радуловић, захваљује се на избору и обвезује се, да ће по својим силама марљиво и савесно настојати, да оправда указано му одликовање.

Др. Љубомир Радивојевић захваљује се усмено на указаној му почасти и обећава, да ће саветом својим потпомагати „Матицу“ у постизавању њених узвишених цели око подизања и ширења просвете и књижевности српске,

Милорад П. Шапчанин у Београду, јавља да је прегледао рукопис: „Наши Сељани“, позоришна игра из народног живота у 3 чина, од Мите Поповића.

У својој полужој оцени, наводећи најпре психолошке погрешке, па за тим мане у драмској техници, и приговарајући језику, који је изван сваке власти писчеве, долази до тог резултата, да је писац дело своје израдио у хитњи без довољне и пажње и студије; па да му се за то — баш да и поправи што му се замера — не може досудити награда, која другим речима значи: „Венац учене академије.“

Како се ово мишљење о овом делу разилази од мишљења Јована Ђорђевића, који је пронашао, да то дело заслужује награду, ако писац учини у њему неке изменето, се за оцену истог дела умољава још и Ђорђе Малетић.

Др. Милан Јовановић-Батут јавља, да је прегледао дело: „Ново доба“ комедија у 3 чина од М. Ј. Илијића, које је писац према оцењивачким примедбама поправио.

У својој подужој оцени наводи, да је „Ново доба“ у својој новој преради комедија, која главном целином својом одговара најбитнијим захтевима драматургије. И ако се сада мора признати, да је заплет далеко простији, па и пак за то духовитији и оригиналнији од расплета, опет се не може рећи, да комад у овом облику не представља доста живу и свежу органску целину са оправданим каузалним психолошким моментима. Највећа врлина тога рада је без сумње то, што је сложен скроз из наших прилика и неприлика, и што ће без сумње према том на нас снажно утицати.

Како је у нас мало оригиналних шаљивих игара, за које се може и толико добра рећи, то је оцењивач за награду.

М. Ј. Илијић је по свима приликама даровит почетник у драмској вештини, па је боље да му вољу не сузбијамо. Ми нисмо тако сретни, да можемо одабирати како ми хоћемо и увек се морамо и томе радовати, кад се укаже бар оно, што одговара најпречим захтевима. Ваљда ће се тим начином постићи за неко време оно, за чим сви тежимо. Кад дођемо до тога, смећемо бити и ригорознији.

Др. М. Савић слаже се са том оценом.

На основу тих оцена и на основу овлашћења главне скупштине, одређује се писцу за споменуто дело његово награда од 100 ф.

Књижевни одбор предлаже, да од сада могу и већи књижевни производи, који износе више од 4 табака, ући у јеону свеску „Књига за народ“ из задужбине Пере Коњевића, али у том случају, да се једна таква свеска броји у две.

Не прима се, него се решава да се остане при углављеном програму.

Секретар напомиње, да би се ваљало постарати за говорнике, који ће говорити у свечаној сеаници књижевног оделења о св. Сави.

Члан Миша Димитријевић прима се да говори у спомен члану књижевног одељења дру Димитрију Матићу, и члан Ђорђе Рајковић прима се такође да говори, али ће тек после моћи означити тему своме говору.

По предлогу члана Ф. Оберкнежевића решава се да се од сада у „Летопису“ штампају сви говори, који се говоре у седницама књижевног одељења, а тако исто и неки пређашњи говори.

Прва свечана седница књижевног одељења за годину, што долази, биће о св. Сави, а друга редовна седница држаће се по обичају месеца априла.

Критика.

Целокупна дела Светозара Марковића. Књига II. Издали покојникови пријатељи из Угарске. Штампарија М. Димитријевића у Новом Саду 1885. Цена 50 новчића. (Наставак.)

III.

Споменули смо онако мимогред, да је омладински покрет био неодређен, т. ј. „уједињена омладина“ није било друштво, које је имало своје одређене назоре, свој позитивни програм у разним друштвеним, научним, економним и политичним питањима, него су у том друштву била заступљена сва могућа начела. Ту су били и Дарвинисте и они, који имају теолошке погледе на свет; ту реалисте и идеалисте; ту у економским питањима обожаваоци Рошера и апостола хармоније Бастија Шулца Делића, а ту и социјалисте; ту Обреновићевци и друге монархисте, а ту и републиканци, ту људи са напредним идејама о школи, васпитању и друштвеним установама, а ту и људи са назадним начелима, међу овим свима пак било је много и таквих, који ни сами нису знали, шта управо хоће.

Према таквом расположају у нашој омладини није могао друкчији бити ни омладински орган „Млада Србадија“. Разна начела морала су у судар доћи, положај се морао разбистрити, то да се чланови „уједињене омладине“ групишу према својим убеђењима, па да у току те борбе, тог процеса рашчишћавања добије омладина као организовано тело одређен правац, којим ће гредити у свом делању у корист народа „на основу истине а помоћу науке“. У кратко морамо се прво утврдити, шта је „истина“, а донде је морала владати хаотична неодређеност у омладинском покрету. Омладински орган „Млада Србадија“ био је одсјај таквог стања у „уједињеној омладини“, што се видело одмах из програма тог листа. Програм не само што је тако опширан и на толико се грана научних и разна друга питања тео бацити, да такав програм не би могао ни један лист извршити, ма колико изврсних снага на њему радило, него по том програму било би у листу заступљени и сви разноврсни и један другом противни научни правци и све политичке странке и филозофске школе.

Против таквог хаоса устао је пок. Светозар Марковић са својом критиком одмах чим су прва два броја „Младе Србадије“ изишла и хтео је, да омладина према његовим начелима заузме извесни правац у науци и животу, па да се тог правца доследно придржава и да га у свом народу заступа и шири свом енерђијом, свим својим одушевљењем и свом својом научном спремом У науци заступао је Светозар реални правац, а о друштву, држави и т. д. исповедао је социјално-демократска начела, па је хтео, да омладина и њезин орган буду проповедник тог правца и начела, или да су пак отворени противници, тек свакако да имају известан и одређен правац, овакав ил онакав, а не, да је омладина и њезин орган конгломерат свију начела и свију праваца.

Светозарева критика није била нешто ново у нас само за то, што је у њој изнео критичар своја начела, научна и политична, која су донде нашем ширем свету па и ужем кругу наше интелигенције непозната била, већ и за то, што стоји на потпуној висини праве и озбиљне критике, која се у нас морала тада (а и сада није много боље) као бела врана сматрати. Код нас се обично под именом „критика“ протурало међусобно хваљење и кађење или куђење према личном расположају, или кратко претресање оног, о чему би требала да се напише озбиљна и искрена критичка студија. Светозарева пак критика савршено одговара оним захтевима, који се од озбиљне критике изискују.

Поред неодређеног правца у науци и животу, критиковао је Светозар и садржину „Младе Срба-

дије“ и у том погледу напао је свом својом научном надмоћношћу на чланак Владимира Јовановића: „Основи снаге и величине српске“. Јовановић у своме чланку полази са тог општег гледишта, да је све добро, што је српско, а Светозару је опет главно, да све оно, што је добро, постане српско, а оно. што није добро а српско је, да се искорени. По томе се види, да је Јовановић шовиниста, а Марковић свестан патриота, кога љубав према свом народу не заслепљује, те да поред врлина не види и мане народа, у чију корист хоће да ради и којег баш истребљењем његових разноврсних мана хоће да унапреди.

То је језгра Јовановићевог чланка и Светозареве критике. Јовановић гледа на све, што је српско, кроз ружичасте наочаре, а тамо, где би требало да покаже, да је мислио и проучавао предмет о којем пише, тамо се испомаже са празним фразама, за које зна, да ће се читалачкој публици допасти. Светозар му пак доказује, да је то врло лак посао, али се не може назвати никад поучним. Тамо, где је требао Јовановић да покаже, да је проучавао народ, његове мисли и потребе, те да према томе као човек од науке искаже, шта ваља чинити, те да народ одиста буде слободан, сретан и уједињен, да покаже одиста основе, снаге и величине српске, он према својој вољи изводи закључке из народних песама и држи, да је тиме својој задаћи задоста одговорио.

Светозар је пак у својој критици изнео не само читаву голотињу Јовановићеве „научности“, него му је чак и то доказао, да не уме да изводи закључке из самих оних народних песама, које је он — Јовановић — у последњем свом чланку навео. као што је то случај био са песмом „Урош и Мрњачевићи“.

На ову критику одговорио је Владимир Јовановић, али ни Светозар није му с одговором дужан остао, те је у другој критици много опширније образложио своје мишљење и свој суд изрекао како о омладинском органу, тако исто и о чланку Јовановићевом. Обе ове Светозареве критике изишле су у тадашњем листу „Панчевцу“, а сада у овој другој књизи његових целокупних дела. Дужност би нам била извештачка, да нарочито о овој другој критици коју подробније прозборимо, али по што се у истој у главном — осим полемичног личног дела против Владимира Јовановића — претресају такве ствари, о којима ће доцније куд и камо потпуније говора бити у Светозаревој расправи: „Реализам у науци и животу“ — то остављамо говор о том за доцније, кад буде издавачка дружина „целокупних дела“ издала и ту знамениту расправу, која је изишла у „Летопису“ од 1871. и 1872. г.

Л. М.

Нови Сад, 12. децембра.

— „У Београду влада велика узрујаност. Тамошњи политички кругови тврде, да је Аустро-Угарска напустила Србију, а да сад Србија мора тражити везе с Русијом.“ Овакав брзојав донео је „Пештански Лојд“ из Београда, после закљученог примирја. А уредништво тог листа примећује на тај брзојав ово: „Ово је и опет маневар Ристићеве странке, и показаће се брзо, да у том свему нема истине. Но поред свег тога, доказују баш ти гласови, како је нужно створити на Балкану једаред „здраве одношаје“, који ће таке маневре „онемогућити.“ Тако „Пешт. Лојд.“ А тај његов безобразлук доказује јасно, како је нужно створити већ једном у Србији „здраве одношаје,“ те да престане једаред свако пештанско чивуче сматрати Србију као „зечију кожу“, с којом они могу „шахеровати“ и располагати.

— **Дакле опет парница против „Заставе.“** „Пештански Лојд“ доноси вест, да је државно надодветништво подигло парницу против „Заставе“, којој је одгорни уредник кћи дра Светозара Милетића „Милица Милетићева.“ Државно надодветништво тужи „Заставу“ због дописа из Осека који је изашао 1. децембра у 178. бр. тога листа под насловом: Озбиљна реч Србима и Хрватима“, Државни надответник тужиће писца тог дописа **због дражења против народности** по 2. алијени §. 172. казненог закона. — Да ће парница доћи ма због чега, знали смо. Али нисмо знали, да ће нас тужити због дописа: „Озбиљна реч Србима и Хрватима“, у коме се вели: „Браћо Срби и Хрвати! Пружимо си међусобно руке, побратимо се и заборавимо на тешке увреде, које смо једно другом нанели“ — и у ком се допису говори даље, да се Срби и Хрвати треба да здруже у интересу заједничке домовине. Или је баш збиља дошло у овој земљи дотле, да нам је допуштено само то, да вређамо браћу Хрвате и они нас, а кад неко стане да проповеда слогу међу нами, онда је то забрањено? Дописник је напао до душе немачко мађарску странку, и ми држимо да ју је с правом напао. А ако је баш државно надодветништво и противног мишљења — због тога тек ваљда не може тужити писца оних редова. Да забележимо још нешто. Онда, кад је пре годину дана оптужена „Застава“ због чланка „Омладини“, полузванични „Пестер Лојд“, јавио је то понајпре. И онда, као и сада дао је он правац, како ту вест треба унети међу — поротом. И онда као и сада спомињано је име Милице Милетићеве само с тога, да се може споменути име др. Светозара Милетића· Разумемо! Овог пута је „Пест. Лојд“ начинио од власнице „Заставе“ чак уредника, јер иначе не би имао прилике да говори о њеној свези са листом и да се дотакне и оца јој. Не изнашамо ми ово с тога, што би се ваљда бојали да нас доводе у каквој свези с Милетићевим радом. Милетић се борио против немачко-мађаронске странке у Хрватској, против те странке бориће се и ми. Али није стало „Пестер Лојду“ до тога. Он хоће, да порота чује, како се приликом те парнице спомиње Милетићево име и то му је доста. Но изволте само. Ми смо тврдо убеђени, да ће писац оног чланка, умети на суду да се брани, па шат и одбрани.

Трговина.

= **Нови Сад** 12. (24.) децембра. **Житарска радња.** Није се никакве промене што знатније догодило ни на горњим ни на доњим пијацама. Све је по старом покрај слаба промета, цене се истом подржавају. После учињеног примирија између ратујућих странака на Балкану, није на берзама житарским па ни новчаним до овог часа било што веће промене. Међутим на сигурно се има надати, да ће папири од вредности поткрепити се у цени, доклен је лако могуће, да ће храна ценом устукнути. О свему овом ћемо се за врло кратко време уверити На нашој пијаци је покрај обичног промета цена пшници, зоби и јечму без промене.

Кукуруз се највише пазари, и цена му је и опет са 10—20 н. ових дана код нас повишена. Кукуруз крупљен купују творничари спиритуса.

Цена је храни на нашој пијаци данас ова: Пшеница новосадска, шајкашка и сремска прве каквоће 7 ф. 20—30 н., средња 6 ф. 80—7 ф., лакша роба 6 ф. 40—50 н. Наполица 5 ф. 50—60 н. Зоб 5 ф. 50—60 н Јечам 4 ф. 20—60 н. Кукуруз крупљен 4—4 ф. 20 н., некрупљен 2 ф. 90 до 3 ф. Све од 100 кгр.

Производи. Брашно јако пролази, цене су старе. Пасуљ, покрај умерене продаје, бели крупан 6 ф. 80—7 ф, пасуљица 7 ф. 80—8 ф., жути 7 ф. 50 н. Кромпир 2—2 ф 50 н. Лук црни 6 до 7 ф. од 100 кгр.

Маст посао је једнако врло слаб Цене на мање 51—53 ф., на више 48—49 ф. Сланина сушена танка и средња 49—50 ф., паљена дебела 52—53 ф. од 100 кгр.

Свињска пијаца. Већ од више дана како је врло мало продаје. Сељаци већином односе са пијаце угојене свиње кући. По нешто се лаке робе купује ћутуре. Цене су од прилике ове: Тешки 31 до 32 н., средњи 32—33 нов., лака роба варошка 35—36 н., лака и средња роба сеоска 30—31 н. од 1 кгр.

Месарска пијаца. Теоци млади лаки 7 ф. 50 до 8 ф., средњи 9—10 ф., тешки старији 12—14 ф. од комада. Овци 6—9 ф. од пара.

Вино. Ове је недеље нешто више продаје Купци се већином у наши подруми намире непрелазе Дунав. Цене су ове: Ново бело 9—11 н., најбоље до 12 н., шиљер 9—13 н, црно 16—22 н. Старо бело 10—13 н.. шиљер 10—14 н., црно 32 до 40 н. Комовица 14—16 н., шљивовица нова 18 до 24 н. од 1 литре.

*

На Каменом Мосту 12. (24.) децембра. Услед великог догона свиња особито сеоске робе, посао је попустио у толико што су цене малаксале Нотирају угарски матори тешки 42—43 новч., млади тешки 46—46½ н., средњи 45—46 н., лаки 42 до 44 н. Српски тешки 40—42 н., средњи 39—40 н., лаки 37—38 н. Сеоски тежи 40—43 н., средњи 38 до 40 н, лаки 36—38 н. од 1 кгр.

*

У **Будимпешти** 10. (22.) децембра. Термини су данас спори, међутим су нешто чвршћи. Погађана пшеница до подне 8 ф. 5 н. Кукуруз мај-јуни 5 ф. 60—62 н. Поподне пшеница за пролеће 8 ф 4 н, пшеница за јесен 8 ф. 46 н. Кукуруз мај-јуни 5 ф. 62—63 н. закључено.

Производи. Маст варошка 52 ф. 50 н. и 52 ф., за јануар без бурета 50 ф. Шљиве, миран посао. Српске узани квалитет 10 ф. 4 н., босанске 100. ком. 12 ф. 6 н. Сланина у таблама 45 ф. 50—46 ф., три табле мет. у центу 48—48 50 н. од 100 кгр.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 12. (24.) децембра.

Дукати — — — — — — —	5·97
Наполеондори (20 франака) — — —	9·98
4% угарска златна рента — — —	100.—
5% „ папирна „ — — —	91.60
Немачке држ. марке — — — —	61·90

Најновије вести.

— „Новој. Сл. Преси брзојављају из Београда ово: **На захтев генерала Хорватовића установљен је највиши стални војени суд. Војска је деморалисана. До сад је стрељано 60 војника, због непослушности. Ти су војници већином из ваљевског округа.** „Пешт. Лојд.“ у уводном чланку осврћући се на стање у Србији вели ово: У Србији може пасти влада. То је лична ствар Србије, али пад краља Милана засеца у очигледне интересе и у мир (? Ур. Заст.) Аустро-Угарске, које ће интересе Аустро-Угарска бранити.

— Јављају из Београда „Пест-Лојду.“ **У нишавској војсци појавио се покрет. Ваљевски, ужички, чачански и црноречки батаљон учествују. Наређена истрага.**

— Руски генерал Војциков иде с писмом цара у Бугарску. Цар ће опростити бугарском кнезу, и вратити му ону војничку почаст, коју му је одузео.

— Из Цариграда јављају, да ће султан сазвати у Румелији народну скупштину, да она реши, на коју ће страну.

— По уговору о примирју измењаће Србија и Бугарска своје заробљенике.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

(Стигли 12. децембра у вече.)

Београд. (Од нашег нарочитог извештача.) Овде је пуно гласова о комешају у српској војсци. Војници другог позива неће да предају пушке, траже да оду кући с оружјем. Влада их тога ради држи још на граници. Они се траже кућама. Добровољци су позвани у Ниш. Од њих се надају да ће се борити уз владу и краља. Докле је захватио покрет у војсци не зна се. Министарство држи непрестано седнице и из тог закључују да је стање опасно. (Ваљда тек није опасно по народ. Ур. „Заст.“)

Цариград. Бугарски кнез је покренуо питање о ратној отштети, коју би имала Србија платити Бугарској. На то је издала Порта циркулар у коме вели, да су ти захтеви Бугарске праведни.

ЗА СРПСКЕ РАЊЕНИКЕ.

Ковин.

Скупили г.г. Јован Николић и Добривој Павловић у Ковину. Приложили су: По 20 ф. Јован пл. Деспинић, Георгије Теодоровић. По 10 ф. Павле Теодоровић и синови, Арон Ј. Николић. По 5 фор. Александар Марковић, Ј Г. Николић, Павле Јанић, Никола Петровић, Јован Мазор. По 4 ф Александар пл. Емануел, П. Ј. Марковић По 3 фор. Ј. Кнежевић, Љубомир Јовановић, Ђура Матановић, Јован П. Лазаревић, Ј. Шоршул. По 2 ф. 50 новч. Гђа Катарина Николић. По 2 фор. Ђура Јовановић, Пера Петровић, Мија Јанић, Васа Живановић, Ђира Момировић, Карл Лутцер, Филип Лефковић, Бер Хуго, гђа Персида Гавриловић, Један Србин. По 1 ф. Фрања Тичерић, Милан Чирковић, гђа Сара Јанић, Светозар Предраговић, Милан Дамјановић, Никола Јовановић, Стева Рајковић, Мита Лазаревић, Ђура Стојковић, Младен Радосављевић, Мита Остојић, Арон Недељковић, Миша Марковић, Петар Н. Живановић гђа Драга Голубичић, Васа Ковић Јован Ковић, Игњат Ковић, Јован Недељковић, Крстић, Н. Н., Паниан, Васа Авђелковић, Добривој Павловић, Васа Бошњаковић, Алекса Берић, гђа Софија Стефановић, Баста Игњат, Светозар Пупић, Душан Јовановић, Георг Карагај, гђа Франциска Гелцингер Шандор Паул, Александар Пурковић. По 50 н. Живко Маринковић, Ђура Стричевић Љуба Илић, Јован Качавенда, Јован Клингл, Аксентије Балан, Петар Остојић. По 30 н. Н .Недић, Јован Петровић По 20 н. Јован Сић, Васа Деметровић. Укупно 169 фор.

Ова је свота послата „црвеном крсту“ у Београд.

Ковин 4. децембра 1885.

Јован Николић. **Добривој Павловић.**
скупљачи.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Am 1. und 15. eines jeden Monats
beginnt ein neues Abonnement auf das oppositionelle

„Budapester Tagblatt“

dessen Pränumeration hiemit der deutschlesenden Bevölkerung empfohlen wird. Wie bisher wird das „**Budapester Tagblatt**“, unabhängig nach jeder Richtung bleiben, frisch und interessant sein und den Lesern stets die besten Arbeiten und neuesten Nachrichten vorlegen Ein Hinweis auf unser Blatt und unsere hervorragenden Mitarbeiter genügt.

Im politischen Theile brachten wir Artikel von:

Graf Albert Apponyi, Stefan von Bittó, Graf Aurel Dessewffy, Klemens Ernuszt, Franz Fenyvessy, Béla Grünwald, Emerich Hódossy, Paul Királyi, Albert Kovács, Paul Somssich, Ladislaus Tomcsányi, Emerich Vesster, Adolf Zay, Graf Robert Zselinssky.

Im Feuilleton veröffentlichen wir Arbeiten von:

Kornel Abrányi jr., Emil Ábrányi, Madame Adam (Juliette Lamber) in Paris, Helene von Beniczky-Bajza, Graf Nikolaus Bethlen, Francis Broemel in London, Jules Claretie in Paris, Gregor Csiky, Graf Karl Coronini in Görz, Baron Carlos von Gagern in Dresden, General Richard Gelich, Baron Nikolaus Horvath, Bieronymus Lorm in Dresden, Koloman von Mikssáth, Berlhold Moldauer in Wien, Emil Peschkan in Frankfurt a. M., Elise Polko in Deutz a. N., Gräfin Anna Pongrácz in Wien, P. K. Rossegger in Graz, Leopold von Sacher-Masoch in Leipzig, Thomas von Szana, Dr. Ludwig Tolnai, Béla von Toth, Emil Mario Vacano in Set-Pölten, Hermann Vambéry, Johann Vajda, Johannes Ziegler in Wien.

Unsere Romanbeilage wird wie bisher, so auch in Zukunft die besten Hervorbringungen der Weltliteratur publiziren.

Gegenwärtig publiziren wir eine **humoristische Erzählung** von

Moriz Jókai: „Ein Putsch in Rumänien“.

Im **Laufe des Monates November** folgt eine Novelle von

Karl Erdmann Edler: „Baldine.“

Im **Laufe des Monates Dezember** publiziren wir nach diesen Meisterwerken der Literatur einen kleinen Roman von

Koloman Mikssáth: „Das Gras von Lohina.“

Die Abonnementspreise betragen

für einen Monat — — — — — — —	fl. 1.20
für drei Monate — — — — — — —	fl. 3.50
für ein halbes Jahr — — — — — —	fl. 7.—
für ein Jahr — — — — — — —	fl. 14.—

Neueintretenden Abonnenten, welche das „Budapester Tagblatt“ auf drei Monate pränumeriren, liefern wir das Blatt gleich nach erfolgter Einsendung des Abonnementsbetrages bis zum 1. Jänner

gratis.

Administration des „Budapester Tagblatt“
Budapest, Gittergasse, Karlskaserne 7.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На упражњено место општинске бабице овим се стечај отвара.

Годишња плата је 150 ф. а пристојбина од сваке посете 20 н. а ноћу 40 н. а од сваког порођаја 50 новч.

Потражитељке имају своје са нужним сведочбама снабдевене молбенице до 15 јануара 1886 год. по р. к. ово местном поглаварству поднети. Покрај нужне квалификације изискује се и тачно знање српског језика.

У Турији 16. децембра 1885.

Јован Малетин,
кнез.

3—3

ПРВА,

највећа и најјефтинија рашиљачна радња у Реци (Фиума) разашиље робу упаковану, са исплаћенким ђумруком, франко са свим о свом трошку на све пошт станице аустро угарске монархије уз накнадну наплату (nachnahme) у пакетима од 5 кила.

БРАЋА МАТЕРСДОРФЕР У РЕЦИ

Кафа, куба, крупна, врло фина — — по 1 килу	1.70	1.80
„ „ перл „ „ — — „ „ „	1.80	1.90
„ цејлон „ особита — — — „ „ „	1.70	1.80
„ пљосната, врло фина — — „ „ „	1.40	1.60
„ порторика, крупна и јака — — „ „ „	1 50	1.60
„ мока, права арав, натрена и племенита „ „ „	1 75	1.85
„ златна јава, најфинија — — — „ „ „	1.75	1.85
„ менадо, сива, блага, кусна — - „ „ „	1.55	1.65
„ јава отворено зелена, ситна — „ „ „	1,40	1.50
„ сантос, породична кафа — „ „ „	1 30	1.40
„ рио, чиста крупна и издашна — „ „ „	1·20	13.0
Асталски зејтин у блеханим бонама са нето 4 кг. садржине — — — — — — —	—.80	1.45
Франц ушећерисано воће, а сортирано у елегантним картонима — — — — — — —	2.—	2.50
Ананас из Сингапоре, фино и деликатно воће; једна јабука у лепој кутији, тешка је преко 1 киле; једна кутија — — — — — — —	—.—	1·80
Поморанџе месине у лепој корпици од 5 к. 1 кор.	.—	1.90
„ велике „ „ „ — — — —	—.—	2.-
„ крваве — — — — — — — —	—.—	2.25
Лимуни бирани — — — — — — — —	.—	2.—

Затим сваковрсно јужно воће, тој, рум, енгл. бисквит за тој, права далматинска здрава вина, прави далматински зарански мараскино ликер. сир, суве рибе, свеже морске рибе, разашиљемо јефтин ценовник по жељи бесплатно. За најбржу намиру постарали смо се.

Слободни смо упозорити п. т. публику, да сву робу о свом трошку разашиљемо, а нарочито кафу у најбољој каквоћи под правим именом а не н. пр, рио место цејлона или цејлон место кубе. Молимо п. т. публику да нам нареде па да им пробе ради пошаљемо у поштанском пакету макар и више сорти кафе, па ће се уверити, да су наше кафе покрај јефтине цене још и у том јефтиније од кафа наших иноземских конкурената, што ми на све и ђумрук плаћамо а они своју робу с неплаћеним ђумруком разашиљу.

1—2 **Brüder Mattersdorfer.**

ДОБРИХ И ЈЕФТИНИХ

зимских хаљина, елегантних и топлих ф. 16.—, зимских палетота, трајних, солидних ф. 15.—, зимских чакшира од помодне чоје ф. 5.— лоден-сакова, врло практичних ф. 5 и 10., менчикова сев. пола, трајних, све од фине вуне — није то вештачка вуна — лепо израђених, модерног фазона, искључиво у I. бечком стоваришту одела **М. НАЈМАНА**, у Н. Саду, гл. улица у Недељковићевој кући. Писмене наруџбине испуниће се пошт. наплатом (Nachnahme); оно што се не допадне, без приговора променуће се.

8—10

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.